

Brenner János

Neue Zürcher Zeitung, 2014. június 3 (fordította: Brenner János)

Problematikus városépítés Budapesten Kapitális szarvasok a Városligetben

Magyarország kormánya egy „Grand Projet” útján készül erőteljesen beavatkozni Budapest városfejlesztésébe. Ezt az eseti törvényhozás útján az e nevet érdemlő participáció nélkül és megkerülve a rendezett várostervezést teszi. A tervezett múzeumi negyedért egy régi parkot kell tönkretenni.

Az 1944. évi német megszállás áldozatai emlékművének gondolatilag és esztétikailag meglehetősen kisiklott tervezete mind a nemzetközi, mind a magyar nyilvánosságban joggal elég sok port kavart fel. Emellett kikerült a látókörből egy feszítő városépítési probléma. Miről van szó? Néhány perces sétával a kultúr-turista az UNESCO-világörökséghez tartozó Andrásy út, Budapest nagy ferencjózsefi pompájú sugárútja végén elhelyezett milleneumi emlékmű mögött kissé gondozatlannak ható zöldterületre érkezik. Ennek fái mögött középkori vár sziluettjét vélheti felfedezni. A zöldterületet magyarul „Városliget”-nek hívják. 1813-tól Európa egyik legrégebb közparkjaként létesült, az akkor még túlnyomóan németajkú helyi lakosság „Stadtwäldchen”-nek nevezte. A gyorsan növekedő városnak nagyon is szüksége volt erre a parkra. A városi zöldterület ugyanakkor minduntalan kívánatosnak tünt más hasznosításra – így történt 1896-ban Magyarország ezredévi ünnepe alkalmából, amikor a Városliget nagy részét ideiglenes kiállítási épületek borították. Állandó intézményé alakult a vélt középkori „Vajdahunyad vár”. Az építészeti kollázs az akkori Magyarország ismert, a románkortól a barokkig terjedő épületeinek szabad parafrázisa és a távolnézetre számított sziluettjével a névadó erdélyi várra emlékeztet.

Kulturális épületek

Budapest urbánus minőségét különféle befolyások veszélyeztetik – a periférián nagy területű bevásárlóközpontok, bent egybeesve a lepusztulás és a változtatási igények nyomása. Ez utóbbit a Városliget esetében egy állami presztízisprojekt még fel is erősíti: a Városligetben akarják elhelyezni a Nemzeti Galéria és a Ludwig Múzeum, a Fotómúzeum, a Magyar Építészeti Múzeum, a Néprajzi Múzeum és a Magyar Zene Háza épületét, valamint a Közlekedési Múzeum bővítését.

A „múzeumi negyed” épületeit egy városépítési tervpályázat eredményeként ugyan túlnyomóan a park szegélyén és részben már most burkolattal ellátott területeken akarják elhelyezni. Egy alternatív tervezőcsoport számításai szerint a Városliget beépítettségi hányada azonban a jelenlegi nem egész hatról 12-13 százalékosra kettőződne meg. A már amúgyis túlzott nyomás alatt álló Városliget használata még tovább fokozódna. Úgy tűnik, hogy nem gondolták végig a szintén krónikusan túlterhelt úthálózatot érintő következményeket sem – Budapest szinte naponta forgalmi torlódásokkal küzd, súlyosan szenved a zajtól és a kipufogógázoktól. A Városligetben már most is a közönség által intenzíven használt létesítmények nyertek elhelyezést: az Állatkert, melyet éppen a volt Vidámpark (mondhatni, a bécsi „Wurstlprater” kistestvére) területével bővítik, a Mezőgazdasági Múzeum a Vajdahunyad-várban és főként – a mileniumi emlékmű két oldalán – az európai rangú gyűjteményt bemutató Szépművészeti Múzeum és az időszakos kiállításoknak otthont adó Mücsarnok. Az évente már most is kb. négymillió parklátogatóhoz további négy-hat millió csatlakozna.¹

Félreértés ne essék: Budapest múzeumi „táján” természetesen bőven van teendő. Annak, hogy a kormány ezt látja, természetesen elismerés jár, a megvalósítás viszont felismerhetően elhibázott. A Magyar Nemzeti Galériának és a Néprajzi Múzeumnak rangos elhelyezést kell biztosítani. A hórukk-módszerrel megvalósítani kívánt, becslések szerint kb. negyed és fél milliárd euró közötti nagyságrendű beruházás azonban rendkívül kérdéses. A Magyar Ur-

¹ <http://epiteszforum.hu/a-ven-lizse-vedelmeben>

banisztikai Társaság elnöksége 2013. május 9-én szakmailag erős visszhangú, de a politika által messzemenően ignorált állásfoglalásban utalt ezen összefüggésekre és jelenleg tervezett formájában a múzeumi negyed ellen voksolt. Az állásfoglalás olyan stratégiai terv készítésének követelésével zárul, mely gazdasági szempontok figyelembevételével is megoldást kínál a legfontosabb kulturális és kormányzati épületekre, országos múzeumhálózati koncepcióba ágyazva.²

A valóság ezzel szemben az, hogy szemlátomást kapitális politikai szarvasok akarják megörökíteni magukat a Városligetben, ha törik, ha szakad, holott az neve szerint is liget és nem erdő. Semmi kétség: aki fizet, annak legyen beleszólása is. Ilyen, fentről elrendelt döntések azonban aligha fognak hozzájárulni a nyílt, demokratikus tervezési és vitakultúra megszilárdításához. A múzeumi negyednél a kormány a helyileg illetékes kerületi önkormányzat tulajdonában levő Városligetet a 2013. évi CCXLII. törvénnyel 99 évre vagyonekezelő ingatlanfejlesztő társaságra ruházta át. Egyúttal megvonták a városi kerülettől a szabályozási terv megalkotásának jogát és azt a főváros önkormányzatára ruházták át. Mindez annyiban nem nélkülözi a pikantériát, hogy a főváros most a központi állam kezéből teheti azt, amit saját jogán nem tehet, nevezetesen magához von egy összvárosi jelentőségű fejlesztést szabályozó városrendezési tervet. A törvény szinte hihetetlen kitétele azonban az alábbi mondatban található (7. § 7. bek.): „A Városligeti építési szabályzat készítése és jóváhagyása során Budapest hosszú távú városfejlesztési koncepcióját, a fővárosi integrált településfejlesztési stratégiát, valamint a mindenkor hatályos fővárosi településrendezési eszközök szabályait nem kell figyelembe venni”. A város tehát a kormány szavára háttérbe tolhatja saját koncepcióit, vagy ezt el is várják.

² <http://www.mut.hu/?module=news&action=show&nid=196933#MIDDLE>

Bojkottfelhívás

A történet ideiglenes vége egy hangos összekülönbözés. Miután egy alternatív tervezőcsoport intelligens kompromisszumos javaslatát, mely a funkciók nagy részének föld alatti, a parkot kímélő elhelyezését irányozta elő, figyelmen kívül hagyták,³ a projektársaság az egyes múzeumokra párhuzamos nemzetközi építészeti tervpályázatokat írt ki. Erre 2014. február 28-án neves személyiségek, többek közt két volt budapesti főépítész, Belezna Éva és Schneller István, valamint Körmeny Imre, a Magyar Urbanisztikai Társaság elnöke, a pályázatok bojkottjára szólítottak fel.⁴ Arra kérik az építészeket, hogy „ne vegyen(ek) részt a városliget tönkretételében” és hangsúlyozzák, hogy nem a múzeumok koncentrációjára van szükség, hanem azok átgondolt térbeli elosztására a város egészében. Eddig kb. 4700 szakember és érdeklődő csatlakozott az első aláírókhoz.

*Dr. Brenner János címzetes egyetemi tanár
a Budapesti Műszaki Egyetemen és várostervező Berlinben.*

³ <http://epiteszforum.hu/liget-budapest1>

⁴ <http://www.ligetbudapest.org>

Kapitális szarvasok a Városligetben

